

Tytti Tuppurainen sd

Kirjallinen kysymys varhaiskasvatuksen pedagogian kehittämisestä ja vaikuttavuuden vahvistamisesta päiväkodeissa

Eduskunnan puhemiehelle

Hallitus on puheissaan nostanut esille vahvasti varhaiskasvatuksen merkityksen osana kasvatus- ja koulutuspolitiikkaa. Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuminen on alhaista verrattuna muihin Pohjoismaihin.

Varhaiskasvatusmaksuja on alennettu tällä hallituskaudella. Tavoitteena on ollut vähentää kannustinloukkuja ja lisätä näin työllisyyttä, mutta alennuksia on perusteltu myös varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamisella.

Perusopetus alkaa vain Ruotsissa ja Baltian maissa sinä vuonna, kun lapsi täyttää 7 vuotta, muualla perusopetus alkaa aiemmin. Myös Ruotsissa 6-vuotiaiden lasten esiopetus muuttuu osaksi oppivelvollisuutta syksystä 2018. Useimmissa maissa perusopetusta edeltää maksuton pedagoginen esiopetus tai varhaiskasvatus. Ruotsissa kaikilla 3 vuotta täyttäneillä lapsilla on oikeus maksuttomaan päiväkodin (förskola) varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostaminen on tärkeää. Useat tutkimukset korostavat laadukkaan varhaiskasvatuksen merkitystä osana lapsen oppimispolkua. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella on pitkäkestoiset vaikutukset. OECD:n arvioiden mukaan pedagogiseen varhaiskasvatukseen osallistuminen näkyy selkeästi OECD:n Pisa-arvioinneissa myönteisinä tuloksina.

Varhaiskasvatuksen tärkein laadullinen tekijä tutkimusten mukaan on henkilöstön koulutustaso, henkilöstön osaaminen ja sitoutuminen työn tavoitteisiin.

Suomalainen varhaiskasvatus määritellään laissa väljästi. Näin eri varhaiskasvatusmuodoissa työskentelee erilaista henkilöstöä. Suuri enemmistö varhaiskasvatuksessa olevista lapsista on kuitenkin päiväkotien varhaiskasvatuksessa.

Päiväkotien henkilöstörakenteessa on suuria vaihteluita kuntien välillä. Koko henkilöstön koulutustasoa ja pedagogisia valmiuksia nostamalla pitäisi kehittää varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuutta sekä laatua ja vaikuttavuutta kunnissa.

Päiväkotien henkilöstön koulutus- ja ammattirakennetta on käsitelty useissa raporteissa viime vuosina. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan jaosto 2005—2006 (Varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus ja osaaminen. Nykytila ja kehittämistar-

Kirjallinen kysymys KK 577/2017 vp

peat, STM 2007) esitti raportissaan vision vuodelle 2015 ja henkilöstön osaamisen ja koulutuksen kehittämiseen liittyvät yleiset linjaukset.

- Muutetaan päiväkotien henkilöstörakennetta niin, että yhdellä kolmesta hoito- ja kasvatus-tehtävissä toimivalla tulee olla KK/KM-tutkinto, yhdellä joko KK/KM tai sosionomi (AMK) -tutkinto ja yhdellä lähihoitaja- tai lastenohjaajatutkinto.
- Selkiytetään päivähoidon eri ammattiryhmien työtehtäviä ja vastuualueita sekä työssä tarvittavaa ydinosaamista.
- Selkiytetään perhetyön ja perhetyöntekijöiden asemaa ja suhdetta varhaiskasvatukseen.
- Selkiytetään varhaiskasvatuksessa toimivien lastentarhanopettajien, kasvatustieteen kandidaattien/kasvatustieteen maistereiden ja sosionomien (AMK) tehtävät ja ammattinimikkeet.
- Lastentarhanopettajan kelpoisuusvaatimukseksi asetetaan maisterin tutkinto.

Kansallinen varhaiskasvatuksen koulutuksen arviointi toteutettiin vuosina 2012—2013. Arvioinnissa on useita suosituksia varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Raportti suosittelee mm., että varhaiskasvatuksen ammatti- ja koulutusrakennetta on selkiytettävä.

Arviointiryhmä suositteli, että varhaiskasvatuksen koulutuksen aloituspaikkojen määrää tarkastellaan kokonaisuutena ja eri tutkintojen aloituspaikkojen keskinäisiä suhteita arvioidaan kansallisen tulevaisuuden luotaavan varhaiskasvatuspolitiikan näkökulmasta.

Raportissa myös todetaan, että varhaiskasvatuksen koulutusrakenteeseen sisältyvä mahdollisuus saada kelpoisuus varhaiskasvatuksen ammatillisiin tehtäviin useamman tutkinnon kautta tuottaa epäselvyyttä. Raportin mukaan mm. lastentarhanopettajan ja sosionomi AMK:n tutkinnot poikkeavat tietoperustaltaan toisistaan ja yhteydet mm. opettajakoulutukseen ovat erilaisia. Näin ollen nämä tutkinnot tuottavat keskenään eri tavoin painottunutta osaamista.

Arviointiryhmä suositteli, että varhaiskasvatuksen koulutuksen seuranta-arviointi toteutetaan viiden vuoden kuluttua eli vuosina 2017—2018. Toistaiseksi sitä ei ole toimeenpantu.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 7.12.2012 työryhmän uudistamaan päivähoitoa koskevia säädöksiä. Työryhmä jätti raporttinsa helmikuussa 2014.

Työryhmä esitti, että päiväkodissa otetaan käytäntöön henkilöstönimikkeet koulutustaustan mukaan varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja. Työryhmä myös esitti, että päiväkodin lapsiryhmässä tulee joka kolmannella olla joko lastentarhanopettajan tutkinto tai sosionomi AMK ja muilla lastenhoitaja/lähihoitajatutkinto. Varhaiskasvatuslaki tuli voimaan 1.8.2015, mutta päiväkodin henkilöstörakennetta ja kelpoisuuksia koskevia säädöksiä ei uudistettu.

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen asetti keväällä 2017 kolmen hengen asiantuntijaryhmän tekemään selvitystä varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamisesta, varhaiskasvatuksessa tarvittavasta osaamisesta, koulutuksen kehittämistarpeista ja päiväkodin henkilöstörakenteesta Suomessa. Asiantuntijat jättivät raportin — Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta 2017—2030 kesäkuussa 2017.

Kirjallinen kysymys KK 577/2017 vp

Tiekartassa esitettiin, että päiväkodin varhaiskasvatuksen henkilöstön nimikkeet määritellään koulutustaustan mukaan kuten STM:n vuoden 2007 työryhmä jo esitti. Raportti myös suositti, että sosionomi AMK saisi käyttöönsä varhaiskasvatuksen opettaja -nimikkeen, jos henkilö tekee 25 op:n lisäopinnot. Samalla kelpoisuus tulisi myös esiopetukseen. Tiekartassa myös esitettiin, että päiväkodin henkilöstöstä 40 %:n tulisi olla opettajakoulutuksen saaneita ja varhaiskasvatuksen kandidaatteja ja 60 %:n joko varhaiskasvatuksen sosionomeja tai lastenhoitajia.

Varhaiskasvatuksen moniammatillisuus on osa suomalaista varhaiskasvatuksen laatua. Myös päiväkodeissa tehtävä hoito- ja hoivatyö sekä huolenpito ovat tärkeä osa kokonaisuutta. Kaikkien varhaiskasvatuksen ammattiryhmien osaamista on vahvistettava täydennys- ja lisäkoulutuksella, jotta pedagogista osaamista voidaan kokonaisuudessa lisätä.

Varhaiskasvatuksen moniammatillista yhteistyötä sekä henkilöstön jaksamista ja motivaatiota edistäisi se, että opettajakoulutuksen saaneet lastentarhanopettajat voisivat keskittyä ensisijaisesti omaan osaamisalueeseensa eli pedagogiaan, sosionomit ennen kaikkea lastensuojelu- ja perhetyöhön sekä lastenhoitajat ensisijaisesti hoito- ja huolenpitotehtäviin. Tehtävä- ja toimenkuvien on syytä olla selkeitä.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten ja millä aikataululla hallitus aikoo vahvistaa päiväkotien varhaiskasvatuksen pedagogista laatua henkilöstön koulutustasoa nostamalla ja selkiyttää eri koulutustaustoista tulevien ammattilaisten tehtäviä ja vastuualueita päiväkodissa varhaiskasvatuksen laadun ja vaikuttavuuden parantamiseksi?

Helsingissä 14.12.2017

Tytti Tuppurainen sd